

محمد مهدی مفاهری

استاد دانشگاه

هرچند به دلیل طرح مسأله نسل کشی در غزه و بالا بودن شدت درگیری ها و تلفات در این جنگ، لزوم باقی ماندن آن در رأس تحلیل های سیاسی احساس می شود، اما به نظر می رسد، با توجه به تعدد تهدیدات موجود در اطراف مرزهای ایران، غفلت از سایر مسائل و مشکلات ژئوپلیتیکی حوزه بیرونی کشور نیز به مصلحت نیست. به ویژه که در زمان اوج گیری یک بحران بین المللی، بسیاری از مقامات کشورها می کوشند در سایه تغییر تمرکز افکار عمومی جهانی، اهداف و مقاصد منطقی های خود را که در زمان معمول باید با تحمل فشار و هزینه بالا پیش می بردند، در سکوت خبری بیگیری کنند. بحران قفقاز نیز یکی از این مسائل است که عدم غفلت از آن و آمادگی برای مدیریت شرایط در مرزهای شمال غربی طبق منافع کشور، باید یکی از الزامات دستگاه دیپلماسی کشور باشد. بعد از جنگ سوم قره باغ در شهریور ۱۴۰۲ که با پیروزی جمهوری آذربایجان بر نیروهای جمهوری خودخوانده قره باغ کوهستانی و پیوستن این منطقه به باکو همراه گردید، به دلیل ورود و مداخله بازیگران منطقه ای و فرا منطقه ای و طرح موضوع کریدور زنگور و احتمال تغییرات ژئوپلیتیکی در مرزهای ایران، چالش های راهبردی میان باکو و تهران افزایش یافت. هرچند ایران و آذربایجان اشتراکات فرهنگی و اقتصادی گسترده ای برای همکاری و شراکت با یکدیگر دارند، اما کریدور زنگور می توانست با حذف دسترسی مرزی ایران به ارمنستان، منافع ژئوپلیتیکی و منطقه ای ایران را تحت تاثیر خود قرار دهد و ایران ناچار به پذیرش محدودیت های ژئوپلیتیکی جدید برای عبور ترانزیتی از شمال به جنوب و بالعکس می شد. به عبارت دیگر، عبور این کریدور از داخل خاک ارمنستان مرزهای ایران و روابط با کشور ارمنستان را محدود می کرد و یک نوع خفگی ژئوپلیتیک برای کشور به وجود می آورد. بر همین اساس بسیاری از کشورهای منطقه که در رقابت استراتژیک با ایران هستند، در کنار کشورهای غربی درباره ایجاد این کریدور به توافق رسیده بودند، اما مقامات دیپلماتیک کشورهای این رویکرد تأکید کردند که این بحران باید با حضور بازیگران منطقه ای و لحاظ کردن منافع همه کشورهای منطقه حل و فصل شود. در چنین شرایطی و با وجود تنش ها و چالش های مختلف، ایران توانست سایر کشورهای منطقه و به ویژه جمهوری آذربایجان را متقاعد به پذیرش پیشنهادها خود کند. در نتیجه بر اساس طرح ایران یعنی همکاری در قالب نشست منطقه ای ۳+۲ با حضور شش کشور ایران، آذربایجان، ارمنستان، روسیه، گرجستان و ترکیه و برقراری مسیر ترانزیتی شرقی- غربی جمهوری آذربایجان - جمهوری نخجوان از طریق ایران، این چالش مدیریت شد. با این وجود، برای آمریکا و رژیم صهیونیستی به همراه فرانسه و انگلیس، چینش میز مذاکرات صلح قفقاز بر اساس فرمت ۳+۳ قابل قبول نبود؛ چرا که می توانست منجر به تحقق صلحی پایدار و در نهایت، مسدودسازی مسیر مداخله گرای آنها در معادلات آسیای مرکزی و توسعه حضور ناتو در این منطقه شود. بنابراین این معادلات رسمی آنها بعد از این نشست، حمایت از صلح و ثبات در منطقه بوده، اما رویه عملی آنها برهم زدن توافقات صورت گرفته در نشست تهران و با پیگیری مسریه ای است که می تواند به اندازه کریدور زنگور برای ایران ثبات سیاسی - اقتصادی و ژئوپلیتیکی داشته باشد. کشورهای منطقه نیز رویکردهای متفاوتی در قبال این مسأله داشته اند؛ در رابطه با موضع روسیه باید گفت جنگ اوکراین تأثیر بسیاری بر رویکرد کرملین نسبت به کریدور زنگور داشته است. در حالی که این کشور بعد از جنگ دوم قره باغ در سال ۲۰۲۰، مخالف شکل گیری این کریدور بود و در برابر فشارهای ترکیه و جمهوری آذربایجان برای ایجاد آن مقاومت می کرد، اما حال در اثر تبعات جنگ در اوکراین که باعث مسدود شدن مسیرهای روسیه به سمت غرب شده، مقامات روس ها به دنبال مسیرهای مواصلاتی جدید برای تجارت و ارتباط با سایر نقاط دنیا هستند. این نتیجه به نظر می رسد نگاه روسیه نسبت به ایجاد کریدور زنگور تغییر کرده است؛ هر چند مسکو هنوز به شکل علنی از ایجاد آن حمایت نکرده است. ترکیه نیز که از احیای کریدور زنگور و تعریف موقعیت ژئوپلیتیکی ایران نفع می برد، خود را در صف طرفداران آذربایجان قرار داده و در این راستا در اواخر بهمن ۱۴۰۲، شاهد سفر «الهام علی اف»، رئیس جمهور جمهوری آذربایجان به آنکارا بر اساس دعوت رسمی اردوغان بودیم؛ سفری که در طی آن بر لزوم افزایش حجم تجارت بین دو کشور، اتحاد ترکیه و جمهوری آذربایجان و البته اتحاد جهانی ترک ها و تقویت سازمان کشورهای ترک، تأکید شد. در این راستا به نظر می رسد آنکارا به منظور پیشبرد اهداف خود در منطقه قفقاز، تلاش کرده تا در ابتکارات چند جانبه مانند تقویت سازمان کشورهای ترک و مسیر حمل و نقل بین المللی ترانس خزر مشارکت فعالانه تری داشته باشد. بر این اساس، به نظر می رسد در مقطع کنونی، همسایگان ایران در مرزهای شمال غربی کشور با شتاب فزاینده ای به دنبال تثبیت جایگاه خود در کریدورهای ترانزیتی و بده و بستان های سیاسی - اقتصادی به منظور تأمین منافع خود در حوزه قفقاز هستند. در این راستا در شرایط جدید، جمهوری اسلامی ایران باید نقش توازن گر خود در منطقه قفقاز را احیا کرده و ضمن جلوگیری از اتحاد ترکیه، آذربایجان و گرجستان برای بی اثر کردن مسیرهای ترانزیتی کشورمان و ایجاد کریدورهای جایگزین، از بازگشت گزینه استفاده از زور برای اشغال استان سیونیک ارمنستان و بازگشایی کریدور زنگور از این مسیر جلوگیری کرده و بر توافقات اخیر خود با باکو مبنی بر انصال جمهوری آذربایجان به نخجوان از داخل جمهوری اسلامی ایران تأکید کند. از سوی دیگر جمهوری اسلامی ایران به واسطه برخورداری از روابط حسنه با هر دو کشور روسیه و ارمنستان، می تواند به عنوان یک میانجی در روابط آنها وارد شود و ضمن امتیازگیری از هر دو طرف برای رعایت ملاحظات و منافع کشور در بحث کریدورها و ائتلاف های منطقه ای، مانع تیره تر شدن روابط آنها، تمایل دولت ارمنستان به بازی در زمین کشورهای غربی و باز شدن پای این کشورها و ناتو به منطقه قفقاز شود.

غلامعلی رجایی در گفت و گو با «آرمان ملی»:

وضعیت معیشتی مردم گرفتار سوءتدبیرها شده است

سقف کیفیت مدیران کشور پایین آمده است

باید روی برخی بایدها و نبایدهای مدیریت

کشور تأمل کرد

آرمان ملی - احسان انصاری: « آقای رئیسی عضو مجلس خبرگان است. من درخواست دارم که کارنامه امتحانی وی را برای خبرگان منتشر کنید. من امیدوارم ایشان اجتهاد داشته باشند اما معتقدم اگر چنین وضعیت وجود دارد کارنامه اجتهاد آقای رئیسی را منتشر کنید تا مردم نیز در جریان قرار بگیرند. در انتخاباتی که برگزار شد آقای مصلحی که در گذشته وزیر اطلاعات بودند برای مجلس خبرگان رد صلاحیت شدند. سوال این است اگر آقای مصلحی اجتهاد ندارند چطور و با توجه به چه

کارنامه علمی به عنوان وزیر اطلاعات انتخاب شدند؟ شرایط مدیریت کشور به صورتی است که ضرورت دارد روی برخی بایدها و نبایدها تأمل کنیم». حملات ذکر شده اظهارات دکتر غلامعلی رجایی، فعال سیاسی اصلاح طلب و مشاور سابق آیت... هاشمی رفسنجانی در گفت و گو با «آرمان ملی» است.

اما این است که آیا فردی مانند امیرعبداللهیان باید وزیر خارجه ایران باشد. آیا وی از قدرت چانه زنی کافی در عرصه بین المللی برخوردار است که بتواند منافع ملی را تأمین کند؟ آیا واقعاً قدرت چانه زنی وی به اندازه آقای ظریف است؟ آیا وی به اندازه ظریف آمریکا را می شناسد؟ آیا سب برنده را در مسابقه ای سخت تغییر می دهند. این وضعیت درباره ظریف و امیر عبداللهیان وجود داشت و ما ظریفی که دارای ظرفیت های زیادی بود را کنار گذاشتیم و به جای وی از امیرعبداللهیان استفاده کردیم. مدیریت در دولت به شکلی است که میزان ناراضیاتی های را افزایش داده است.

آیا دولت متوجه این وضعیت است و یا اتاق فکری برای عبور از این وضعیت دارد که بتواند چالش های امروز کشور را مدیریت کند؟

دولت فاقد اتاق فکر قوی برای عبور از چالش هاست و در مسیری قرار دارد که ممکن است چالش ها افزایش نیز پیدا کند. امروز حاکمیت بانلسی مواجه است که با شریعت مشکلی ندارد. و غدغه مهم این نسل معیشت است. این نسل در اندیشه رفاه و ساختن آینده ای بهتر برای خود است. نکته دیگر اینکه این نسل تلاش می کند در اکنون زندگی کند و نه در گذشته. برای این نسل هرچه در گذشته رخ داده اهمیت نداد و بیشتر به دنبال این است که از اکنون زندگی خود لذت ببرد. این در حالی است که در شرایط کنونی ارزش پول ملی مادر حال کاهش پیدا کردن است و میزان فساد نیز در سال های اخیر روند صعودی داشته است. ویژگی مهم نسل جدید این است که جهانی است و خود را در جامعه جهانی تصور می کند. این نسل ملی فکر می کند اما خود را در جامعه بزرگ تر تصور می کند و تمایل دارد با ملت های دیگر در ارتباط باشد. واقعیت مهم این است که دیر یا زود این نسل باید مدیریت کشور را تحویل بگیرد. باید به احزاب فرصت داد تا این افراد را تربیت کنند تا در آینده بتوانند کشور را بهتر از اکنون مدیریت کنند. چرا در چنین شرایطی جریان اصلاحات را که قدرت جذب اقشار خاکستری جامعه را بیشتر دارند به حاشیه می بریم و اجازه نمی دهیم در تصمیم گیری های کشور نقش داشته باشند؟ بدون تردید اصلاح طلبان قدرت تربیت نسل جوان را نسبت به جریان های دیگر بهتر دارند. از سوی دیگر اصلاح طلبان زبان جامعه جهانی را که یکی از دغدغه های اصلی نسل جدید است را بهتر بلدند و به همین دلیل بهتر می توانند در این زمینه نقش آفرینی کنند. این در حالی است که ما این ظرفیت مهم را در کشور نادیده می گیریم و اجازه نمی دهیم از توانایی هایی که دارد برای اداره بهتر کشور استفاده کنیم.

ویژگی مهم نسل جدید این است که جهانی است و خود را در جامعه جهانی تصور می کند. این نسل، ملی فکر می کند اما خود را در جامعه بزرگ تر تصور می کند و تمایل دارد با ملت های دیگر در ارتباط باشد. واقعیت مهم این است که دیر یا زود این نسل باید مدیریت کشور را تحویل بگیرد. باید به احزاب فرصت داد تا این افراد را تربیت کنند تا در آینده بتوانند کشور را بهتر از اکنون مدیریت کنند. چرا در چنین شرایطی جریان اصلاحات را که قدرت جذب اقشار خاکستری جامعه را بیشتر دارند به حاشیه می بریم و اجازه نمی دهیم در تصمیم گیری های کشور نقش داشته باشند؟

در انتخاباتی که برگزار شد آقای مصلحی که در گذشته وزیر اطلاعات بودند برای مجلس خبرگان رد صلاحیت شدند. سوال این است اگر آقای مصلحی اجتهاد ندارند چطور و با توجه به چه کارنامه علمی به عنوان وزیر اطلاعات انتخاب شدند؟ شرایط مدیریت کشور به صورتی است که ضرورت دارد روی برخی بایدها و نبایدها تأمل کنیم. باید اقرار است با همین مردم جلو برویم. اگر قرار است بابخشی از مردم ادامه بدهیم که نتیجه آن مشخص است و در شرایط کنونی نیز می بینیم. حضرت امام(ره) معتقد بودند باید با همه مردم جلو برویم.

چرا چنین اتفاقی در کشور رخ داد و سقف مدیران در کشور پایین آمد؟

ما باید برخی روندها و رویکردهای اشتباه گذشته را متوقف کنیم و بپذیریم که در برخی زمینه ها اشتباه کرده ایم. شرایط به شکلی شده که به خاطر عده محدودی افراد زیادی را به حاشیه کشانده اند. نمونه بارز آن صدواوسیما است که به صورت یک طرفه عمل می کند و روز به روز از میزان مخاطبانش کاسته می شود. این وضعیت نتیجه بی تدبیری است و نباید اجازه داد کشور به این صورت اداره شود. البته آقای رئیسی دارای نقاط قوتی نیز است. به عنوان مثال انسان خوش ذاتی است و انگیزه و علاقه به خدمت دارد. از سوی دیگر رهبری هماهنگی کافی داشت از تحرک بالایی نیز برخوردار است. با این وجود ایشان دارای محدودیت هایی نیز هستند. نمی توان فردی را از قوه قضائیه آورد که دولت را اداره کند. در چنین شرایطی طبیعی است که مدیرانی را انتخاب می کنند که از کارایی کافی برخوردار نیستند. آیا فردی مانند آقای عبدالملکی در اندازه یک وزیر بود؟ برخی از وزیری که در شرایط کنونی در دولت هستند در اندازه وزیری هستند که بتوانند یک حوزه تخصصی را در سطح ملی مدیریت کنند؟ البته برخی نسبت به سفرهای استانی آقای رئیسی انتقاد می کنند. این در حالی است که من معتقدم یکی از اقدامات مثبت آقای رئیسی همین سفرهای استانی است. به هر حال رئیس جمهور باید مناطق مختلف کشور را بشناسد تا بتواند کشور را به خوبی مدیریت کند. نکته مهم در این زمینه

بیانیه بایدن به مناسبت فرارسیدن ماه مبارک رمضان

آغاز ماه رمضان و تداوم بحران در فلسطین

در حالی ماه مبارک رمضان از روز دوشنبه در فلسطین آغاز شده که، نه تنها آفاق روشنی برای پایان تجاوزات صهیونیست ها وجود ندارد که اشغالگران تهدید به حمله زمینی به رفح هم کرده اند. در عین حال وضعیت دیگر فلسطینیان کرانه باختری و سرزمین های اشغالی هم تحت تاثیر آغاز ماه رمضان قرار گرفته است. از این رو جنبش جهاد اسلامی فلسطین در بیانیه ای به مناسبت فرارسیدن ماه مبارک رمضان اعلام کرد که مقاومت به حملات خود در تمام میادین و جبهه ها به ویژه غزه و کرانه باختری ادامه اطمینان می دهیم که مقاومت فلسطین در وضعیت بسیار خوبی است و به دشمن اجازه اجرای طرح هایش را نخواهد داد. در این بیانیه آمده است: هتک حرمت مسجدالاقصی توسط رژیم اشغالگر و شهرک نشینان و محدود کردن ورود نمازگزاران به آن بازی کردن با آتش است. مادر قبائل تجاوزات دست بسته نمی مانیم. در این بیانیه تأکید شده است: مسئولیتی که بر دوش ملت های اسلامی است در این ماه مبارک سنگین تر خواهد بود. پیروزی ملت فلسطین واجبی است که بالاتر از آن چیزی وجود ندارد. جنبش جهاد اسلامی فلسطین ضمن تبریک ماه رمضان به امت اسلامی تأکید کرد: ماه رمضان امسال در حالی آمده است که ملت فلسطین زیر تیر تیر تصاویر پایداری و ثبات در برابر تروریسم صهیونیستی را رقم زدند. صهیونیست ها کشتار قرن را در غزه در سایه سکوت و غفلت عربی و اسلامی به راه انداخته اند. نیروهای رژیم صهیونیستی شامگاه یکشنبه محدودیت هایی را برای ورود جوانان به مسجدالاقصی برای ادای نماز عشاء ایجاد کرده دادند. با این حال ده ها فلسطینی توانستند از مواعی که ارتش این رژیم ایجاد کرده بود، بگذرند و وارد مسجدالاقصی شوند.

حمله به کرانه باختری در اولین روز ماه رمضان

همزمان با افزایش نگرانی های رژیم صهیونیستی از تشدید تنش در جبهه کرانه باختری در ماه رمضان، اشغالگران در اولین روز از این ماه به چندین شهر در کرانه باختری یورش بردند، در مقابل نیروهای مقاومت با این یورش ها مقابله کردند. به گزارش رسانه های فلسطینی، ارتش رژیم صهیونیستی همزمان با حملات مستمرش به نوار غزه، حملات خود به کرانه باختری را افزایش داده و دیروز دوشنبه به شهر طولکرم و دیگر نقاط کرانه باختری یورش برد. برخی منابع محلی گزارش دادند که اشغالگران در بامداد اولین روز از ماه رمضان با بیش از ۲۵ دستگاه خودروی زرهی و چهار دستگاه بلدزور محروهای غربی و جنوبی به شهر طولکرم یورش برده و تمامی خیابان های منتهی به اطراف اردوگاه طولکرم مستقر شدند. برخی منابع خبری به شبکه خبری العمیادین گفتند، بلدزورهای رژیم اشغالگر به محض آغاز عملیات یورش، زیرساخت ها و خیابان ها را با بلدزور تخریب کردند. نیروهای مقاومت در پاسخ به این حملات به سمت اشغالگران در مسیر مواصلاتی اردوگاه های طولکرم و نور ترمس تیراندازی کرده و یک بمب انفجاری را در کنار یکی از بلدزورهای ارتش رژیم اشغالگر در داخل اردوگاه شمس منفجر کردند، ارتش رژیم صهیونیستی نیز به این مسأله اذعان کرد. کانال های خبری فلسطینی تصاویری از شنیده شدن صدای درگیری های شدید بامداد دیروز نیروهای اشغالگر صهیونیستی و نیروهای مقاومت فلسطین در اردوگاه نور شمس در طولکرم و هدف قرار گرفتن خودروهای نظامی و یک بلدزور این ارتش با بمبی انفجاری هنگام یورش به اردوگاه نور شمس کردند. همچنین اشغالگران به شرق شهر نابلس، اردوگاه بلاطه در شرق آن و اردوگاه العرب در شمال الخلیل یورش بردند. نیروهای مقاومت در اردوگاه بلاطه در شرق نابلس نیز به سمت اشغالگران تیراندازی کرده و با بمب های دست ساز آنها هدف قرار دادند.

ادعای صهیونیست ها و انکار واکنشگتن به موارات آغاز ماه مبارک رمضان، نخست وزیر رژیم مدعی حمله به رفح شد. بنیامین نتانیاهو، نخست وزیر رژیم صهیونیستی روز یکشنبه طه صاحب با محله پولیتیکو با اشاره به حمله زمینی احتمالی ارتش این رژیم به شهر رفح واقع در غزه وجود ندارد. وی با اشاره به ایجاد کریدور خط قرمز مانکران نشدن حمله ۱۷ اکتبر است. وی مدعی شد: جنگی که شروع کردیم رو به پایان هست تنها کمتر از دو ماه دیگر با پیروزی فاصله داریم این جنگ را بین ۴ الی ۶ هفته به سرانجام می رسانیم. نخست وزیر رژیم صهیونیستی در این مصاحبه افزود هیچ پیشرفتی در مذاکرات آتش بس نمی بیند و بدون آزادی اسرا آتش بسی وجود نخواهد داشت. نتانیاهو مدعی شد اکثریت قاطع صهیونیست هاس ۱۷ اکتبر نمی خواهند کشور فلسطین تشکیل شود. نخست وزیر رژیم صهیونیستی همچنین شیوع گسترده گرسنگی در نوار غزه را نادیده گرفت که بر اثر آن تاکنون ۲۵ فلسطینی شهید شده اند و مدعی شد: خطی در غزه وجود ندارد. وی با اشاره به ایجاد کریدور دریایی توش اتحادیه اروپا و آمریکا جهت انتقال کمک های انسانی به نوار رفح گفت ارسال کمک از طریق دریا به غزه ایده او بوده است.